

ČERVENÝ KOHOUTEK ZAZPÍVAL

Máj usmívá se jako Adónis a člověk protahuje se na slunci jako nevinná kočka. Nebe je modré a milostné, po malých nočních mrazících klene se vesele nad lahodnou pohodou. 5

Ale my, lidé venkovští, rozhlížíme se po svém nebeském stropě trochu znepokojeně již a častěji, než máme ve zvyku. Potřebujeme jižního větru, mračen, vody. Potřebujeme deště, i když na naši úrodu nečekají stodoly, neboť nemilujeme prachu a cítíme úzkost bylin, které se pod ním dusí a umírají žízni. A proto se rozhlížíme po nebesích a myslíme si: nebe je zatraceně modré, a květen chce býti zlý na nás. 10

Nicméně pohoda je tak roztomilá, že mezi závoji strojících se lesů, zeleně plápolajícími, není odvahy hněvati se na tento květen. Všecko má svůj rub, říkám si s filosofickou vážností, a s tím nutno se smířiti; což není ani tak nesnadné pro optimistu, zvláště když líc jmenuje se květen a usmívá se jako Adónis. Ostatně máj koná toliko svou povinnost, jak nejlépe dovede; dubnu patřilo přijíti s dešti místo toho zběsilého prohánění mračen větrem severozápadním. Duben je vším vinen; proč nezůstal při svém tichém bláznovství, jež má všecko v jednom pytlíčku, smích i slzy, a proč, holomek rozmarný, pustil se do takového šíleného rejdní, že nám až v hrdle vysýchalo! — 15 20 25

Vleču se Myší dírou vzhůru, malátný, ospalý, s údečky jako polámanými. Usedám tu na balvan, tu na pařez, odpočívám co chvíli a léčím sluneční lázní svůj optimism, který v malé srážce se živly a křesťany utrpěl několik odřenek. Upřímně řečeno, jsou zcela nepatrné a bylo by mi docela dobře, kdybych měl tělo tak čilé, jako je má důvěra v život... 30

V noci na sobotu nemohl jsem spáti, přinesl jsem si z města nervy v nepořádku. Snad jsem nemírně kouřil. Zato slyšel jsem ranní zpěv kohoutí. V temnu a tichu dědiny ještě neprobuzené má to zvláštní půvab tajemného 35

významu a drsné krásy. Je v tom něco silného, statečného, povzbuzujícího. Řekl jsem si: tahle ranní píseň zaslouží si malého vyznání lásky. Ale pak, při prvních verších, jsem usnul.

5 V noci na neděli mohl jsem ji opět slyšeti. Ale to jsem měl již plné uši jiného zpěvu kohoutího, to mi již zazpíval červený kohout do mých pokojných snů pod smaragdovým praporem.

10 V sobotu ráno šli jsme se rozloučit s kvetoucími třešněmi na líšeňském Kostelíčku. Zlíbal jsem je japonskýma očima; nebyly již docela bílé, ale voněly. Pak jsme se vraceli přes město. Toho dne napsal jsem toliko dopisy nějaké na svém hradě; večer, unaven, nešel jsem již nahoru. I to snad bylo dobré.

15 A tu přibíhá posel, jako ten antický se vši prudkostí mladého ohně, také padá k zemi, ale nikoliv mrtev, a nenese vítězství, nýbrž pohromu. „Knihovna vám hoří!“ Mohl vykřiknouti také něco jiného, ale to bylo pravé slovo a vhodnějšího byl by nenašel, i kdyby byl býval schopen
20 uvažování. Neboť o nic jiného věru neběželo v tu noc.

Hrklo to pořádně v lidských hodinách. Vyběhl jsem v trepkách, které jsem ztrácel, a před kopcem, na němž po celý měsíc hradní pán upravoval si své orlí hnízdo, vidím: stodola přilepená k mé sednici hoří již jako pocho-
25 deň. Kyvadlo v lidských hodinách počlo zase pracovati, trochu prudčeji, ale pravidelně již. Vrátil jsem se, obul a vzal klíč. A již otvírám tu nahoře a rozsvěcuji lampu. Zmatek bouří kolem staré chalupy. Ale má sednička, která se naučila poskytovatí útulek práci a snění, která sama již
30 naučila se sníti, neví o ničem a spí pokojně. Jediným pohledem jsem se s ní rozloučil. Trval jen vteřinu, ale pověděl jsem jí, jak jsem ji měl rád již, poděkoval, že byla tak hodná a hezká, a poprosil za odpuštění, že stejnýma rukama, kterýma jsem ji udělal tím, čím byla, opět ji rozvrátím
35 a navždy zničím, modrou písničku svého pokoje a ticha. V tom okamžiku můj optimismus utrpěl první odřeninu. Ale ruce již rozkládaly a podávaly, ústa křičela to a ono, napomínala, upozorňovala, a že bylo ochotných rukou kolem

dost a dost, za pár minut sbíral jsem poslední maličkosti do kapes a pak sám již — zastavil jsem se ještě jednou uprostřed prázdné, teď již opět bílé jen místnosti. Dým dral se již hnědými fošnami, které jsem měl tak rád, slyšel jsem, jakoby v dálce, že na mne již volají... nu, tak tedy jsem šel... tedy jsem šel...

Se střechy přšely jiskry a tašky; venku nastala nejhorší práce. Až do svítání sháněl jsem a rovnal to nejnnutnější pro nový život provizorní.

Hihihi, provizorní! Jako by veškeren život našincův nebyl takové provizorium bez naděje na definitivu! Ale nač mluvit o způsobu, jímž lidské hodiny domohou se po každém úrazu svého docela pravidelného tik-tak, o způsobu, jímž vybouří se smutky optimistovy. Nejsem také v pokušení psát dlouhé variace na obecná rčení...

Knihy! Dobří křesťané osvědčili svou nenávist k nim; jiní lidé bohudíky myslili toliko na ně a přičinili se o jejich záchranu. Češi i Němci, muži i ženy, přátelé i lidé, s nimiž jsem nikdy nevyměnil laskavého pohledu. Neděkuji; bylo by to málo. Ty nejpodivnější horlivosti, které jsem viděl a o nichž jsem slyšel, zda neplatily ostatně spíše knize než člověku a zda nepocházely z myslí a ze srdcí, jež jsou nejlépe odměňovány vlastním svědomím?

Někteří přátelé rozčilovali se nad počínáním některých křesťanů. Zbytečně, myslím. Co mohli probůh očekávat od lidí, kteří před několika dny vysedali celé hodiny v obřanském kostele, kde byli právě misionáři! Že našim agitátorům pro dr. Dolanského kořenil tenhle červený kohout znamenitě sobotní pivo, je velmi přirozeno. A usoudilo-li několik vzteklých babizen, že lidé měli mi nechat všecky ty knihy shořet a mne do nich hodit, není to také nic podivného. Babky ovšem zapomněly ve své křesťanské horlivosti, že když upalovali se kacíři, upalovaly se také čarodějnice; ale koneckonců není-li tohle vše skvělým zadostučiněním pro nás pohany?

Rozumí se: bůh mne potrestal. Snad mají trochu pravdy, aspoň takhle: jejich bůh mne chtěl potrestati, ale ten pohanský, lépe řečeno ti pohanští mu to zkazili. Kdyby se

dalo všechno říci, co je dovoleno si mysliti a co si skutečně myslím, snad bychom se shodli. Nějaké křesťanské prsty hrály tu bezpochyby úlohu, i když nikoliv právě takovou jako na statku poslance Pokorného.

5 Řekl jsem již, že bylo bezpochyby dobře, že po večeři, unaven, rozhodl jsem se nejít již nahoru, do svého hradu, ač jsem měl nějakou chuť ještě. Byl bych šel právě ve chvíli, kdy oheň ve stodole vznikl. Snad pak byl by býval uhašen. Ale taková stará chalupa, má-li jednu chuť shořeti, tak
10 shoří. A podruhé mohlo to dopadnouti hůře pro mne...

Sedím opět na pěšině ve stráni. Polámané údečky protahuji na slunci a dívám se, kterak ptáci nosí stavivo ke
hnízdům. Já už jsem si letošního jara jedno upravil, teď
musím začít znovu. Naštěstí mám dvě, jedno pro lásku
15 a jedno pro práci: v obou najednou snad přece nevyhořím již.

Hlavní věcí bude nelibovati si v starodávné idyle, ve dřevěných stopech a v nemoderních chalupách. V okolí
průmyslových měst jsou odsouzeny; agenti pojišťoven zpe-
20 četují jejich osud. V tomto ohledu pykám trochu za tuto svou lásku, ač nemohu říci, že jsem tak docela byl bez „tušení“. Naopak, pronásledovalo mne někdy houževnatě.

Nu, ptákům se to také stává, že zlá ruka zničí jim hnízdo sotva hotové. Požalují si písní a dají se znovu do práce.
25 A příštího jara již o ničem nevědí. A žádnými marnými „kdyby“ netrápí si hlavičku.

Trochu času, trochu práce a dobré vůle, trochu radosti ze života — který je nejbohatší, když ničeho jsme nezůstali
ušetření —, a hory doly se srovnávají.

30 Vracím se podle řeky. Kráčím pomalu po místech, kde před několika měsíci kladli vodovod. Ohromná píseň práce tu zpívala. Ohromná píseň práce zlézala vrchy, vrtala tunely skalami, dynamit hřměl a spousty balvanů valily se po stráních, hnědí a drsní lidé, mluvící všemi jazyky, konali
35 zázraky, sterá rytmiická gesta zdvihala se a klesala, v kantýnách plakaly divné písně a dlouhá, dlouhá dráha lesů a luk, silnic a pěšin, skal a vod byla hluboce brázděna, ukrutně vražděna a ničena, porco di dio, hrozné to bylo

a krásné; smrt a život, sprostota a vznešenost, píseň a ná-
dávka ruku v ruce táhly údolím a zase přes kopce a zase
skrze vrchy, spojeny, sjednoceny, očistěny závratnou hym-
nou práce. Pumpy chrlily žlutou vodu, rýče vnikaly do
země, kopáče drtily skály, lopaty odhazovaly, kladiva bušila 5
do dřev i kovů, celé lesy dřeva, a jakého dřeva!, byly tu
zničeny, a vlaky nestačily voziti železné roury, ohromné
černé housenky, které rozlezy se po lukách, polích a ces-
tách, i do strání. Ale na místech, kudy teď jdu a kde také
jsou pod zemí již položeny roury, všechno je srovnáno již 10
a mladá tráva se zelená. A než přijde zima, bude všechno
již srovnáno a dvě tři jara postačí, aby i ty nejhorší lysiny
zarostly. Hraboši a rejsci, hadi a ještěrky, veškeren hmyz
vrátí se na místa, odkudž jedna generace jejich brutálně
byla zahnána, a sasanky a podlésky pokvetou tu zase v příš- 15
tím některém dubnu. A nové stromy vztýčí tu pomalu své
kmeny a rozepnou větve...

Také na místě, odkudž červený kohout vyhnal mé modré
hnízd, budou opět bydlet lidé. A také moje modré hnízd,
znovu někde upraveno, bude chránit opět mou práci a má 20
snění.

Nevíme ovšem dne aniž hodiny. Ale právě proto, jaká
moudrost držeti se té, kterou máme, a činiti si ji nejsladší,
milovati dnešek a oddati se mu cele a věrně. Vždyť bude-li
nám dopřán zítřek, vzpomínka na krásný dnešek ozlatí 25
nám jej, i když nebude tak světlý.